

Toespraak Eerste Kamerlid Tiny Kox namens de Eerste Kamer ter gelegenheid van het afscheid van Voorzitter Ankie Broekers-Knol

datum 4 juni 2019

Ja, mevrouw de Voorzitter, dan hebt u meer dan 40 gewaardeerde collega's die deze Kamer gaan verlaten, uitgezwaaid en dan mag ik meedelen dat het ook nog eens onze Voorzitter behaagt haar pij aan de wilgen te hangen en ons, overblijvers en nieuwkomers, verweesd achter te laten. Kan dat allemaal maar zo, vraag ik aan de Minister-President, die immers over alles gaat (en zelf wel altijd blijft)?

Deze Voorzitter, tegen wie, bij de laatste verkiezing, geen een van ons het durfde op te nemen, in de wetenschap dat dat een hopeloze zaak zou zijn? Deze Voorzitter, - ik citeer de Krant van wakker Nederland - deze 'Grande Dame van de Senaat'. Nogmaals dezelfde krant: 'Links of rechts, ze lopen allemaal weg met hun goedlachse voorzitter.' Welaan, die Voorzitter zou - voor wat deze Kamer betreft - breed gesteund zijn als zij het voorzitterschap nog wat langer had willen voortzetten. En toch gaat deze Voorzitter, die de voorzitter van ons allemaal is geworden, vertrekken - en dat voelt niet fijn. Maar ja, als er enige waarheid in de zogezegde wetmatigheid schuilt dat je op je hoogtepunt moet vertrekken, dan is dit wel het mooiste moment. Want als ze dan straks fysiek hier weg is maar haar getekende portret trots in onze galerij van voorzitters hangt, dan zal haar goede geest blijven rondwaren, en ons, als we weer eens licht depressief denken wat het er eigenlijk toe doet wat we hier doen, zeggen (ik citeer Opzij): 'Politiek is leuk! Het lijkt vaak gedoe, met moeilijk hier, en moeilijk daar. Maar ik wil laten zien dat het ook heel leuk kan zijn en eervol, om een steentje bij te dragen. Al is het maar een heel klein beetje'.

Dat is inderdaad een mooie taak en een eervol voorrecht, een steentje te mogen bijdragen aan de opbouw en uitbouw van de democratische rechtsstaat, zoals we dat, na het besluit van deze Kamer, voortaan in onze Grondwet gaan verankeren. 'De rechtsstaat die gekoesterd en verdedigd moet worden' om jouw woorden in het Parlementair Jaarboek 2015, aan te halen. Daarbij verdienen ook deze wijze woorden uit datzelfde Jaarboek aandacht: 'Ik ben allergisch voor de terreur van de meerderheid, waarbij de helft plus een steeds zijn mening kan doordrukken. Besluiten moeten genomen worden op basis van goede argumenten, niet door powerplay.'

Dus, mevrouw de Voorzitter, je gaat weg maar je goede geest, die blijft hier bij ons huizen - samen met al die andere geesten die in dit deel van het Binnenhof huizen. Onder wie die van Johan de Witt, die deze magistrale Kamer van de Ware Vrijheid liet bouwen. En die van Johan van Oldenbarnevelt, wiens 400ste sterfdag we zojuist hebben herdacht en wiens overblijfselen we wellicht, tijdens de aankomende verbouwing van de Binnenhof, vinden en op een passender plek te ruste kunnen leggen. Een land dient zijn geschiedenis te eren, niet te negeren.

Over jouw geschiedenis dan. Je bent van 1946, hoewel je in een interview in 2014 zei 'je hooguit 35 te voelen' - wat je nu dan krap 40 maakt. Jouw vader zorgde ervoor dat je niet naar de Middelbare Meisjesschool moest (hoewel vele HBS-jongens dat nu juist werkelijk de hemel op aarde vonden, die echter voor hen volstrekt onbereikbaar was). Jij mocht naar het

datum 4 juni 2019

blad 2

gymnasium, het Huygenslyceum in Voorburg. Daar bedacht je dat je archeoloog wilde worden - en dus ging je Nederlands Recht studeren. Het kan verkeren, zou Brederode zeggen. Je afstudeerscriptie deed geen argwaan oproepen, 'De aansprakelijkheid van de arts'. Maar toen je krap een jaar later Arnoud in het huwelijksbootje lokte, dachten veel mensen toch: wat een gehaaide meid, die Ankie. Voor de outsiders: Arnoud was, en is, arts. Uit het feit dat beiden nog steeds samen zijn, twee dochters, twee schoonzons en vijf kleinkinderen hebben, blijkt dat Ankie de geloofsbrieven van haar Arnoud terdege heeft onderzocht, de aansprakelijkheden goed heeft vastgelegd en daar - met wederzijds voordeel - profijt van heeft getrokken. Je bent trouwens altijd een zelfbewuste vrouw geweest, die het steeds zelf heeft gedaan. Zoals je in een interview in 2014 zei: 'Er is nooit een vent geweest die zei: jij doet het zo goed, we gaan eens fijn een baantje voor je bedenken. Nooit. Ik heb het allemaal met mijn blote handen moeten bereiken.' Misschien dat je daarom blij werd toen de Chinese president Xi Jinping bij een bezoek hier tegenover jou een oud Chinees gezegde aanhaalde dat vrouwen de helft van het heeal vormen. De sterkere helft, zou jij zeggen, omdat je het graag over 'het sterke geslacht' hebt, als het om vrouwen gaat. Terecht, toch?

Waar waren we? Geboren, geschoold, getrouwd, en natuurlijk gewerkt, aan de Universiteit in Leiden, eerst als wetenschappelijk medewerker, daarna als universitair docent en boven al de drijvende kracht achter Moot Court, waar je aankomende juristen leerde argumenteren en pleiten. Je bent er een levend monument mee geworden.

En dan de politiek. Op je 23ste lid van de VVD, net als je ouders. Aan een andere partij had je nooit gedacht - best jammer eigenlijk... Dan op 40-jarige leeftijd raadslid voor de VVD, in Bloemendaal. En in oktober 2001, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, voor de VVD. Wel een binnenkomst, tsjonge, tsjonge! Ik las er je maidenspeech nog eens op na: over de herziening van het procesrecht in burgerlijke zaken. Een betoog dat klinkt als een klok, en oogt als een etalage van kennis - en dat meteen duidelijk maakte dat niemand met dit nieuwe Kamerlid zou gaan spelen. Mooi dat je in je maidenspeech al meteen duidelijk maakte dat deze mevrouw niet hield van kletspraat en dikdoenerij. Je hekelde de introductie van het begrip 'voorzieningenrechter' - alsof niet elke rechter voorzieningen treft, zei je tegen minister Korthals. Je vertelde niet blij te worden van het gebruik van vlaggen die ladingen niet dekken - iets wat je in de jaren daarna voortdurend bent blijven benadrukken. 'Doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg', was jou toen al op het lijf geschreven.

Als Kamerlid maakte deel uit van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa. Daarnaast ging je ook geregeld naar de COSAC. Dat is geen ruige Rus maar gewoon de samenkomst van commissies van Europese Zaken van de Europese Unie, waarvan je lid was. Je deed veel debatten en diende zelfs twee moties in. Ja, twee, zowat het gemiddelde in de Tweede Kamer - maar daar dan per dag. Hier hechten we meer aan kwaliteit dan kwantiteit, zeggen wij dan. En je deed iets wat in dertig jaar daarvoor niet gelukt was. Je kreeg alle 75 leden van rechts tot links mee om gezamenlijk tegen een door de Tweede Kamer aangenomen wetsvoorstel te stemmen, dat ging over de implementatie van een EU-richtlijn inzake financiële zekerheidsovereenkomsten. Dat kan dus ook gebeuren, zeg ik maar tegen onze premier...

datum 4 juni 2019

blad 3

Je was gewaardeerd lid van de commissie voor Justitie - werd er later de voorzitter van, hoewel die commissie, ook tot jouw tegenzin, toen inmiddels Veiligheid & Justitie heette. In die functie maakte je indruk als deskundige, soepele maar evenzeer vastberaden voorzitter, iets wat later bij velen van ons een argument was om in 2013 het kruisje voor jouw naam te zetten toe je je kandideerde voor het voorzitterschap van onze Kamer. Ankie Broekers deugt, ze weet van wanten, ze is soepel als het kan en resoluut als het moet. Dat werd er steeds, en wordt er nu nog steeds, over jou gezegd, binnen en buiten deze Kamer.

Je was zes jaar lang onze Voorzitter. En daarvoor zijn we jou veel dank verschuldigd, beste Ankie. Je hebt hard gewerkt, Kamervoorzitter zijn is zeker geen bijbaantje! Je opereerde in een Kamer waar de regering geen meerderheid of slechts een marginale had. Je moest je bemoeien met wat de grootste verbouwing van het Binnenhof sinds tijden wordt. Je ontving een keur aan buitenlandse bezoekers en ging zelf ook geregeld de grens over om uitleg te geven over onze democratie en de plek van deze - bijzondere en best ingewikkelde - Kamer daarin. Je was er op vrolijke dagen maar evenzeer op treurige momenten. Zoals toen onze collega Willem Witteveen met vrouw en dochter het volstrekt schuldloze slachtoffer werd van de waanzin die oorlog heet. Je ging op de koffie bij de Koning, vertelde hem dat je bang was geweest dat je op jouw eerste Prinsjesdag gewoontegetrouw 'leve de Koningin!' zou roepen, omdat je tot dan toe alleen maar met koninginnen te maken had gehad. Waarop onze Koning antwoordde: ik ook, mevrouw, ik ook!

Boven alles heb je ons allen, als Voorzitter, in gelijke situaties gelijk behandeld, niemand is door jou voorgetrokken of achtergesteld. 'Klasse, een liberaal zoals onze lieve heer ze bedoeld had', zeggen ze dan. Je waardeerde het ook als Kamerleden ruimhartigheid betoonden. Je verwijst zelf graag naar die keer toen onze collega Gerrit Holdijk geheel buiten schuld, wegens ernstige ziekte niet kon meestemmen over een omstreden voorstel, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, en onze collega Tof Thissen besloot daarom ook niet mee te stemmen, hoezeer dat ook gevolgen kon hebben voor het wel of niet aannemen van dat wetsvoorstel. Je bemoeide je als Voorzitter nooit met de inhoud van onze debatten - hoe moeilijk dat dat soms ook voor jou was. Een enkele keer meende je toch iets te moeten zeggen, zoals toen we hier na een verhit debat een omstreden voorstel aannamen inzake het toekomstbestendig maken van de publieke mediadienst, een voorstel waarvan door toedoen van deze Kamer en door toezeggingen van de minister, de helft nooit in werking zou treden. Je sprak je zorgen uit over deze gang van zaken, 'gezien de staatsrechtelijke positie van de Eerste Kamer'. Je vond het duidelijk een geval van 'eens maar nooit meer'.

Je zorgde voor orde en voortgang in deze Kamer, en ook voor discipline achter de regeringstafel. Niet opzichtig friemelen met mobiele telefoons of kletsen met elkaar terwijl een Kamerlid zijn best staat te doen vanaf deze plek. Een vermanende blik kon al wonderen doen. Maar ook vol begrip als een bewindspersoon om een korte pauze vroeg teneinde een opspelende blaas te kalmeren. Dat komt ook voor. Uiteindelijk zijn ministers net mensen. Minder begripvol was je als je vond dat er veel gepraat maar weinig gezegd werd van achter die tafel. Dan wilde je nog wel eens uitleggen hoe het hier werkte en dat we niet de hele dag tijd hadden. Maar iedereen die deze Kamer met respect behandelde, werd respectvol door jou in en door het debat hier geholpen. Ook de ministers en staatssecretarissen gaan je missen, nietwaar, meneer de Minister-President?

datum 4 juni 2019

blad 4

Mevrouw de Voorzitter, beste Ankie, jij hebt door jouw optreden het aanzien - en de bekendheid - van dit deel van de Staten-Generaal vergroot, denk ik te mogen zeggen. Bij jouw aantreden verzuchtte Ferry Mingelen: 'Wie is Ankie..?' Nou, Ferry, jongen, nu weet jij het, met al je collega's: dát is Ankie!

O ja, je hebt naast alle werk ook nog hobby's: politiek, geschiedenis, koken, skiën, lezen en zingen. Aansluitend bij die laatste hobby: ik zou het helemaal te gek zou vinden als we aan het einde van deze vergadering zacht zingend de zaal uit zouden kunnen gaan, onder jouw aanvoering. Dat hoort niet - maar het klinkt wel!

Ik rond af. Mevrouw de Voorzitter, beste Ankie, ik hoop en denk namens allen te spreken als ik zou zingen: 'Zunne goeie hebben wij nog nooit gehad'. Maar dat doe ik niet, want het is hier geen Brabantse kermis. Maar mag ik je, heel serieus, van harte bedanken voor wat jij voor ons, voor deze Kamer, en - zoals jij zegt wanneer je andere Eerste Kamerleden hier herinnert - voor wat je voor de Nederlandse parlementaire democratie hebt gedaan. Dat was niet niks - en het is niet ongezien gebleven. Mag ik, als nieuwe nestor, alle leden uitnodigen jou te bedanken maar, in jouw woorden, niet dan nadat ik dat als eerste heb gedaan. Je was een dijk van een voorzitter, mevrouw de Voorzitter!